

УДК: 329 (477)

Саміло Ганна Олегівна
Аспірантка кафедри теорії та історії держави і права
Юридичного факультету ЗДУ

ПРОБЛЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД

Особливим елементом політичної системи сучасної України є її багатопартійність. Це зумовлено загальною логікою демократизації. Вже на початку перехідного періоду почали формуватися різні політичні партії, хоча до проведення вільних виборів їх роль у політичному житті була невеликою. Але процес багатопартійності нашої країни, динаміка якого дуже висока, має значні переваги перед монопартійністю, сприяє цивілізованому згодженню України у світовий процес, утвердженню політичного плюралізму.

Характеризуючи політичні партії, не можна не порушити питання про їх типологію чи класифікацію. Від того, який тип партійної системи, які конкретно партії є домінуючими в суспільстві і перебувають при владі, безпосередньо залежить характер політичного режиму в суспільстві. Це пояснюється і на політичній системі.

За політичним спрямуванням партії поділяються на ліві й праві партії, партії центру. Класифікація політичних партій знав наразі веде свою історію із з'явлення французької національної асамблеї 1789 р., на якій різні сторони її спікер розшилювали як консерватори, які виступали за збереження монархії (праворуч), і радикали, які обстоювали ідеї загальної рівності (ліворуч), і т.зв. помірковані, які займали місце в центрі.

З часом історія внесла в цей поділ суттєві корективи, і те, що становило суцільно лівого ідеологічного спрямування, стало поступовим змістом правого. Враховуючи певну умовність наведеної класифікації політичних партій, сьогодні до лівої партії, як правило, належать партії, які сповідували у своїх програмах соціальну рівність, справедливість, визнавали себе партіями трудящих, тобто проголошували ідеї соціалізму і комунізму. До правих політичних партій, які є представниками ринкової економіки, вільного підприємництва, добросовісної конкуренції, тобто партії, які раніше прийняли було називати буржуазними.

Серед правих і лівих можна виділити партії різного спектра залежно від ринковості їх програм і дій. Це зокрема ліві крайні й праві партії.

У багатьох країнах Західної Європи розділяли правого і лівого напрямку загальної зовнішньої маргінальну позицію. Вони слугували свого роду промодератори для певної частини населення, яка невдоволена з тих чи інших причин існуючим порядком і вимагала декорінних змін у політичній системі. Ці партії організувалися також на прохаді, що прагнули до авторитарної ідеології, для них характерною є авторитарно-ліберальна спрямованість, хоча б і часто від з них заявляли про свої наміри діяти строго у межах парламентської демократії і дотримуватися дієвих конституційних норм.

Згідно з ідеєю класифікацією в Україні найбільшійше виділяють п'ять груп партійних орієнтацій, котрі класифікують такер і, напевне, в майбутньому ексклюзивно впливатимуть на процес суспільно-політичної модернізації. До них належать:

- 1) партій комуністичної орієнтації;
- 2) партій соціал-демократичної орієнтації;
- 3) партій центристської (ліберальної) орієнтації;
- 4) партій консервативної орієнтації;
- 5) селянські партії.

Партії комуністичної орієнтації мають найбільш стабільний електорат в Україні. КПУ є домінуючим суб'єктом цієї групи партій. До цієї групи варто також віднести Селянську партію України, Прогресивно-соціалістичну партію України, Соціалістичну партію України. Іншою речю, що СПУ стане єдиною партією в Україні, що здійснює перехід від комуністичної ідеології до соціал-демократичної. Політична практика європейських країн показала, не тільки можливість, але і необхідність такого переходу. Іде, безумовно, стане позитивним фактором процесу становлення політичної системи України.

Соціал-демократичний рух в Україні зумів прийняти

в масову свідомість ідеї і цінності своєї ідеології і політики, сформувати достатню для представництва в партійній системі соціальної бази. До цієї групи партій належать: СДПУ, СДПУ (о), Партія праці, СДС, УПС, які не змогли сформувати ідентичну й об'єднану програму трансформації українського суспільства з поглядів працінованих працівників, робітників, які б інтегрували з нею свої інтереси, виявили волю й енергію в підтримці ідеї програми й організованій партійній структурі, політичного руху. Серед цих партій лише СДПУ (о) має високу професійну групу лідерів, відносно розгалужену і дієву партійну структуру, впливову фракцію в парламенті, що є серйозною підставою збереження в якості домінуючого партійного суб'єкта в центрі партії.

Партії центристської політико-ідеологічної орієнтації в найбільшій мірі відрадівають політичним силам даної орієнтації. В Україні ліберальні цінності прийшли із Заходу в результаті руйнування "залізної завіси". Українське суспільство ще не переборолло гріх, за який ліберальні цінності пронаклали у пламені промодерного життя, що обумовило крайню вузькість соціальної бази ліберальних партій, пронаклали політичних еліт багатьох партій демократичної орієнтації обіграти на соціал-демократичній і націонал-демократичній електорат, сумішних у партійних ідеологіях цінності соціал-демократії, лібералізму і консервативному виробити синтетичну ідеологічну систему (НРУ, НДЦ, ПРП, УНР, Партія зліва то ін.).

Жодна група політичних партій України не представляє організованій консервативній рух. Тут як і в ліберальній групі, не виявляється домінуючої партії, але на цю роль претендує партія "Реформа і порядок".

Слід відзначити групу партій християнсько-демократичної орієнтації (Республіканська християнська партія, Українська християнсько-демократична партія, Християнсько-народний союз, Християнсько-демократична партія), що жодною послугувать ліберальні і консервативні цінності за домінування останніх. Для більшості партій консервативної орієнтації акраво вираженням націонал-демократичної орієнтації.

На етапі становлення багатопартійності в Україні виникло також кілька селянських партій: Аграрна партія, Селянська партія, Селянська демократична партія, які теж мають свій електорат.

Незалежною умовою стабільності демократії є переважання у домінуючому житті суспільства центристське орієнтованих партій. Вони, як правило, керуються проміжними між класами і класами силами і повинні виступати у суспільстві, на границі з'ясування більшістю значущого політичного зурядженням інтересів та запитів суспільства і на базі широкого консенсусу. Партії центристської орієнтації дають строго на конституційній базі з дотриманням загально-прийнятих норм і прав вибори. Зрозуміло, що в кожен християнській партії мають різні програмні установки, історичні і культурні традиції, вони можуть тією чи іншою мірою віддаватися вправо чи вліво, але всі вони прагнуть не переступати меж, які окреслюють центристський політичний простір, і не порушувати суспільний статус-кво.

Партії і надії зливаються найважливішим компонентом демократії в її конституційному суспільстві. Лише вони, на відміну від інших громадських об'єднань, які об'єднуються вузькими груповими чи локальними інтересами або охоплюють вузьку сферу діяльності, здатні діяти у більш широкому політичному просторі і агрегувати інтереси різних верств населення. Притому найбільш партії ставлять вираженням загальнонаціональних інтересів і слугувать інструментальним опосередкуванням запитів суспільства в процесі прийняття владних рішень на урядовому рівні.